פרי הארץ — בהר

נשאל מאמר "כל השם אורחותיו בעולם הזה, זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה, שנאמר ושם דרך אראנו בישע אלקים".

פתח בדברי רש"י ז"ל, מה ענין שמיטה להר סיני, אלא מה אלו נאמרו כללותיהן ופרטותיהן, אף כל וכו'.

והענין מאמר רז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם, והלא במאמר אחד יכול וכו', וליתן שכר טוב וכו', עשרה דורות מאדם וכו', עשרה דורות מנח עד אברהם וכו', קיבל שכר כולם.

הנה תמיהת העולם על בעשרה מאמרות והלא במאמר אחד היה יכול אלא וכו' -- וכי הקב"ה בטרוניא בא עם בריותיו? אחרי שהיה יכול לברא במאמר א' למה ברא בעשרה מאמרות, כדי להפרע עונש עשרה מאמרות? אבל באמת ענין העשרה מאמרות הם עשר פעמים ויאמר ויאמר הכתובים בסדר הבריאה, אשר בכל ויאמר היה בריאה פרטית. כידוע לנו מענינים הידועים והנגלים לנו. כי הנסתרות לה' אלהינו, אבל המבואר בספר התורה "ויאמר יהי אור" "ויאמר יהי רקיע", וכן כולם, בריאת שמים וארץ ומקוה מים ובהמות ועופות, ואחרי כולם "ויאמר נעשה אדם "הכלול מעליונים ותחתונים כפירוש רש"י ז"ל.

והנה אמרו רז"ל סוף מעשה במחשבה תחילה, שכולם לא נבראו אלא בשביל האדם. וכן אמרו רז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. לכן כל העולם כולו מתנהג על ידי האדם כמאמר "ורדו בדגת הים וכו", וכמאמר דוד המלך ע"ה "תמשילהו במעשי ידך כל שתה תחת רגליו וכו". וכענין התחתונים כן הוא בעולמות העליונים שנבראו ואדם על כולם, שהרי אמרו רז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה וכו' שאומר לו גדל, ואחרי היות האדם מושל בכל מלמטה -- כן הוא מושל על המלאכים והממונים עליהם והעולמות העליונים שנבראו בשבילו, שהרי הוא מלך על כולם. ובהא סלקי ובהא נחתי העולמות. וכל הנבראים על ידי רוח האדם העולה מעלה מעלה לדבקה בו ית' או רוח האדם ובהמה היורד מטה מטה ח"ו, כן ממשיך העולמות וכל הנבראים אתו אחרי שכולם כלולים בו, כידוע מנפש הבהמית שבאדם שהיא נפש המתאוה, וכן כל הנבראים כולם. ואם נמשך האדם אחרי נפש הבהמית שלו, הרי הוא בהמה בצורת אדם, ובדבר שקלקל צריד שיתקן בו, כמבואר בקרבן סוטה היא עשתה מעשה בהמה קרבנה מאכל בהמה. וכן ענין כל הקרבנות "מן הבהמה...מן הבקר..מן הצאן". מלבד הנסתרות לה' אלהינו הוא ענינו שיתקן מעשה בהמית שלו וישוב אל ה' כאשר יורו אותו הכהנים מקריבי הקרבן, ועל ידו מתעלים כל הנבראים שלמטה מטה ומעלה מעלה הנוגעים במקום קלקלתו שהורידם מתחילה אל עומק הקליפות על ידי מעשיו הרעים, ועל דרך זה כל מעשי האדם דרכיו ומחשבותיו בעולם הזה, אשר בכל עת ובכל שעה ובכל רגע כחץ יעוף, יומם יצוה חסדו או כל מדה ומדה שמתעורר עליו, וכהתעוררו מדותיו כן הוא

התעוררות העליונים, כמאמר אברהם אתער חסד בעלמא, שקראו הכתוב אברהם אוהבי, וכן כל הצדיקים במדותיהם, ולכל אשר יעבור עליו מדה רעה או מחשבה זרה, מסתכל הוא מה זה ועל מה זה, וירא בושת מלפניו ית' עד שמתבטל ומתעלה ע"י חיות הקודש השוכן אתם בתוך טומאותם ומאמרו ית', אשר במאמרו ברא אותו הדבר והוא חיותו, טוב הגנוז בתוכו, ועל ידי הסתכלותו בזה מתדבק אליו ית' על ידי אותו החיות, ועל ידי עלייתו מתעלה גם כן אותה הבריאה שבאה לו במחשבתו ומדותיו וכן העולמות העליונים, וזהו וליתן שכר טוב לצדיקים שהוא הטוב הגנוז בגוה שמחיה אותה הבריאה, שהוא הויאמר שנברא על ידו, כי לשון אמירה הוא הנהגת וחיות פנימי, כארז"ל אמירה בלב, וכמאמר ואל משה אמר עלה אל ה', שהרי האומר הוא גם כן ה', אבל הוא מדריגה נסתרת כמבואר בזהר, ולהיות האדם כלול מכל הנבראים והרי הוא עולם קטן, ובודאי היה יכול להבראות במאמר אחד, אבל ברא הקב"ה עשרה מאמרות, כל מאמר בריאה פרטית והאדם אחרון מכולם, הכולל כולם כדי לקבל שכר כולם בעלותו כנזכר לעיל, וכן הרשעים כמאמר רז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר, כי מה מועיל שנעשה מבשר הבהמה גופו ובשרו, הורי הוא גם כן מעשי בהמה אחרת ואדרבא מחליף מבהמה טהורה לטמאה, שכל הטמאים גם כן נכללים באדם אחרי היותו בעל בחירה, ועתה באכילתו הנה הוא מחליף פרה בחמור, אבל זה כל האדם, שצריך לשקול בפלס מאזני מדותיו, שבודאי הם מסתעפים מן הבריאות שקדמוהו, ובהתדבקו אליו ית' על ידי החיות והאמירה של אותה הבריאה הוא מתבטל ומזדכך וזוכה לראות אותו האור של ששת ימי בראשית שנגנז לצדיקים, שהוא האור של ויאמר שהוא חיות של אותה הבריאה, וזהו כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה וכו', וכן בכל מדה ומדה שמתעורר עליו עד שמקבל שכר כולם, וכן נח ואברהם קבלו שכר כולם, כללא דמילתא שבכל סוף דבר נכללים כל הסדר שקדמוהו והוא תכלית הכל, והכל כאין ובטל ומבוטל נגדו ונגרר אחריו.

וזהו ענין השמיטה, שכל הששה שנים נכללים בשביעית ומתבטלים נגדה, לכן כל הקנינים מתבטלים ויוצאים לחירות. והכל מסיני שהוא הביטול והאין, כי ענין סיני הוא הענוה והאין, כידוע שגימטריא עין שהוא סוף חכמה שהוא האין וההסתכלות. ומשביעית נלמד על כל המצות שמתעלים על ידי סוף המעשה מסיני שהוא הביטול והאין, וזהו משה קבל תורה מסיני.